

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	2
1.1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл	2
1.2. Төслийн зорилго	2
1.3. Баяжуулах үйлдвэрийн талбайн байршил, физик газарзүйн нөхцөл	2
1.4. Төслийн техник технологи, хүчин чадал	3
1.5. Дэд бүтэц	4
1.5.1. Харилцаа холбоо	4
1.5.2. Зам тээвэр.....	4
1.5.3. Усан хангамж	4
1.5.4. Цахилгаан хангамж.....	4
1.5.5. Дулаан хангамж	4
2. Төслийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт.....	5
2.1. Байгаль орчин	5
2.1.1. Уур амьсгал.....	5
2.1.2. Газрын гадрага.....	5
2.1.3. Геологийн тогтоц.....	6
2.1.4. Хөрсөн бүрхэвч	6
2.1.5. Гадаргын ус.....	6
2.1.6. Газрын доорх ус.....	6
3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт.....	8
4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт.....	9
5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	10
6. Хог хаягдлын төлөвлөгөө	13
7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	15
8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	17
9. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	19
10. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь	20
11. Биологийн янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө ..	21
12. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө.....	21
13. 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	22

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр: “Хайлуур жоншны хүдэр баяжуулах үйлдвэр” төсөл

Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Болоржонш” ХХК

Аж ахуй нэгжийн РД: 2830701

1.2. Төслийн зорилго

“Монгол Улсын Засгийн газрын 2008-2012 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 2.2.1 дүгээр хэсгийн заалтуудыг тус тус үндэслэн 2009 онд “Монгол Улсыг үйлдвэржүүлэх хөтөлбөр”-ийг баталсан.

“Зүүн-Аргатай” ордыг түшиглэн байгуулах жонш баяжуулах үйлдвэр нь Баянжаргалан сумын 2-р багийн Энгэр-Ус нэртэй газарт байгуулагдах бөгөөд жилд 100.0 мян.т хүдэр боловсруулах хүчин чадалтай, хагас автоматчилагдсан тоног төхөөрөмжтэй, технологийн процессийн хяналтын систем, шинжилгээний лабораторитой үйлдвэр байх болно.

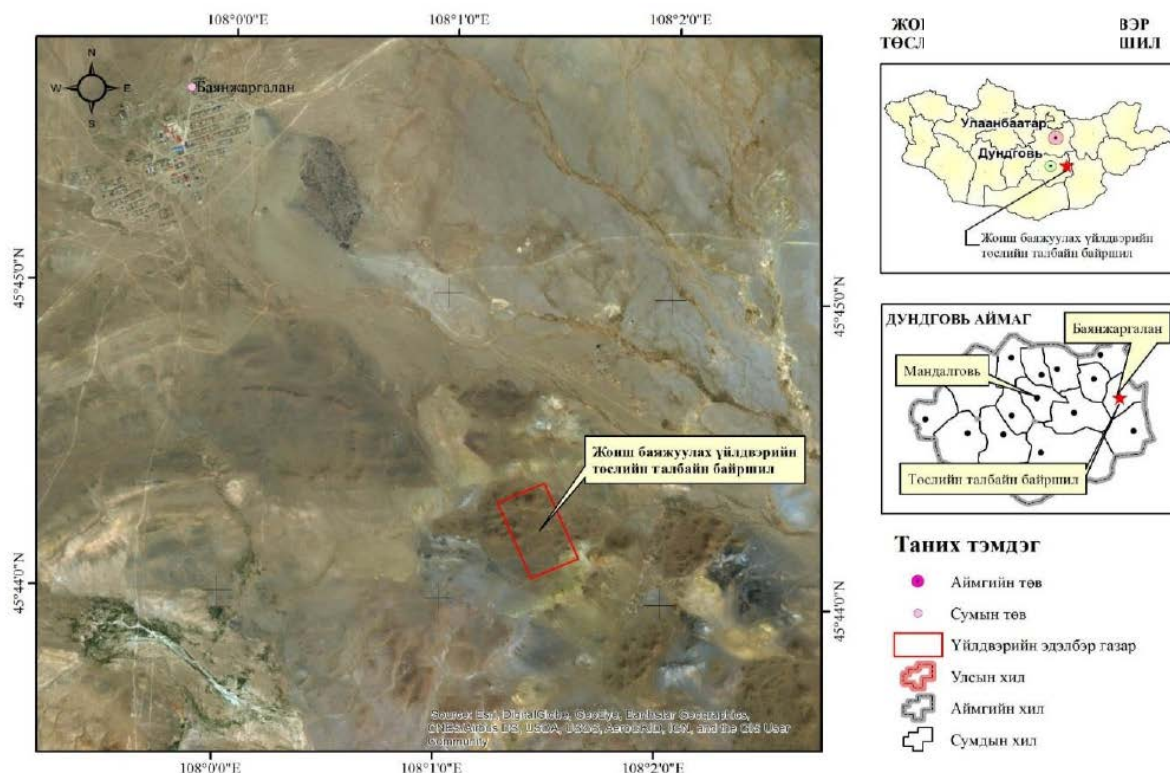
1.3. Баяжуулах үйлдвэрийн талбайн байршил, физик газарзүйн нөхцөл

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сум нь хөгжлийн бүсчлэлээр төвийн бүс нутагт, физик газарзүйн бүсчлэлээр Говийн их мужийн зүүн хэсэгт Дорнод говийн муж буюу умарт говийн гүвээт тал нутгийн талархаг гадаргуугийн баруун өмнөд хэсэгт, засаг захиргааны хувиараар баруун хойд талаараа Говь-Угтаал, зүүн хойт талаараа Говьсүмбэр аймгийн Шивээговь сум, зүүн урд талаараа Өндөршил, баруун урд талаараа Гурвансайхан сум, хойд талаараа Цагаандэлгэр, зүүн талаараа Дорноговь аймгийн Даланжаргалан сумдтай хиллэн Улаанбаатар хотоос урагшаа 300км, Мандалговь хотоос зүүн хойшоо 80 км зайд байршина.

Төслийн талбай нь Баянжаргалан сумын төвөөс зүүн урагшаа 2.8 км-т 2-р багийн нутаг Энгэр-ус гэдэг газар байршина.

Хүснэгт 1. Баяжуулах үйлдвэрийн солбилцол

Талбайн булангийн цэгүүд	Х	Y
1	108°01'25.59"E	45°44'04.44"N
2	108°01'15.69"E	45°44'19.08"N
3	108°01'28.23"E	45°44'23.24"N
4	108°01'38.13"E	45°44'08.61"N

Зураг 1. Баяжуулах үйлдвэрийн байршил

1.4. Төслийн техник технологи, хүчин чадал

ЖБҮ нь жил бүрийн хаврын 1/IV- ээс өвөл 1/XI хүртэл хуанлийн өдрийн тоо 213 хоног, нийт 176 хоног өдөрт 3 ээлж 8 цагаар 100 т/цагийн хүчин чадалтайгаар ажиллана. Үүнд:

- урсгал засвар, баяр ёслол 9 хоног,
- долоо хоногт 6 хоног ажиллана гэж тооцвол амралтын 28 хоног

Жилд ажиллах хоног 176-180

Баяжуулах үйлдвэрийн нөөц: жилд 100,000.0 т/жил

хоногт 370 - 400 т

цагт 15.4-16.6 т болно.

Үйлдвэрийн ашиглалтын коэффициент, 94.7%.

Хүдрийг баяжуулалтанд бэлтгэх:

2 шатны бутлалт

1 шатны нунтаглалт

1 шатны ангилалт.

Хөвүүлэн баяжуулах процесс (Флотаци):

1 шатны үндсэн флотаци

1 шатны хяналтын флотаци

7 шатны цэвэрлэгээний флотациас бүрдэнэ.

ЖБҮ нь: ▪ Урвалж бэлдэх хэсэг

- Баяжмал шүүн хатаах хэсэг
- Хаягдал хадгалах байгууламжтай байна.

1.5. Дэд бүтэц

1.5.1. Харилцаа холбоо

Баяжуулах үйлдвэрийн ойролцоох төв суурин газрууд нь харилцаа холбоо өндөр хөгжсөн бүсэд хамаарагдана. Үйлдвэр дээр үүрэн телефоны үндэсний байгууллага болох Мобиком, Жимобайл, Юнител зэрэг сүлжээ ажилладаг.

1.5.2. Зам тээвэр

Баяжуулах үйлдвэр нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумаас 2 км зайд байрлах ба Хөөтийн нүүрсний уурхайн сайжруулсан шороон автозамаас 1.5 км зайд байрлана. Баяжуулах үйлдвэрээс 65 км зайд төмөр замын ачиж буулгах талбай байрлаж байгаа ба баяжуулах үйлдвэрээс гарах жоншны баяжмалыг төмөр замын ачиж буулгах талбай хүртэл авто тээврээр тээвэрлэх ба ачиж буулгах талбайгаас төмөр замын тээврээр тээвэрлэнэ.

1.5.3. Усан хангамж

Технологийн болон ахуйн хэрэгцээний усыг үйлдвэрийн ойролцоо Энгэр усны хөндий байх 2-н өрөмдмөл гүний худаг, баяжуулах үйлдвэрийн хашаанд байх нэмэгдэл нөөц бүхий гүний 1ш 30 кВ-ын насос бүхий өрөмдмөл гүний худгаас хангаж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хэрэглэх усны 70%-ийг эргэлтээр авч ашиглаж байна. Энэ нь хоногт 1361.1 м3 ус байнгын эргэлтэнд байна гэсэн үг юм. Энгэр усны хөндийд гаргасан гүний худгийн ундарга 12.0 л/с байна.

1.5.4. Цахилгаан хангамж

Гадаад цахилгаан хангамж

Энгэр-Усны жонш баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийг Баянжаргалан сумаас татсан 3 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаар цахилгаан эрчим хүчээр хангахаар тусгав.

“Болоржонш” ХХК -ийн баяжуулах үйлдвэрийн цогцолборыг Баянжаргалан сум хүртэл татагдсан 35кВ -ийн ЦДАШ -аас 3 км 35кВ-ийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам татаж, цахилгаан эрчим хүчээр хангаж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийн нийт суурилагдсан хүчин чадал 1389.5 кВт, бүрэн чадал 1422.9 кВт байна.

1.5.5. Дулаан хангамж

Баяжуулах үйлдвэр нь 4 сарын 1-ээс 11 сарын 1-ийг хүртэлжилийн 7 сарын хугацаанд ажиллана. Хүйтний 4 сарын хугацаанд уурхайн олборлолт, ЖБҮ-ийн хүдэр боловсруулалтын ажлыг түр зогсоож ажиллагсадыг амраана.

Тус дүүрэгт хавар, намрын улиралд агаарын дундаж температур $+10^{\circ}\text{C} \sim -20^{\circ}\text{C}$, өвөл нь хуурай, хүйтэн нь -15°C -ээс -25°C хүрдэг бөгөөд хавар намрын улиралд ил уурхай болон баяжуулах үйлдвэрийн барилга багууламжуудыг нам даралтын зуухаар халаахаар төсөлд тусгав.

2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1. Байгаль орчин

2.1.1. Уур амьсгал

Тухайн нутаг орны уур амьсгалын нөхцөлийг бүрдүүлэх хүчин зүйлийн дотор газрын гадаргын байдал чухал байр эзэлдэг. Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын хувьд хотгор, гүдгэрийн ялгаа төдийлөн их биш учраас уур амьсгалын нөхцөл онцгой ялгардаггүй. Гэвч хөрс, ургамалан бүрхэвчийн байдлаас шалтгаалж, зарим нэг онцлог байдал ажиглагддаг. Их говийн нөлөөтэй бөгөөд мөн бичил уур амьсгалын өвөрмөц нөхцөл зарим газарт илэрдэг онцлогтой.

Жилийн дундаж агаарын температурын 3.50С дулаан байна. Сарын дундаж температур нь XI-III сард хүйтэн, IV-X сард дулаан утгатай буюу жилийн таван сард нь хүйтэн, долоон сард нь дулаан температуртай байна. Энэ чанараараа дулаан, хүйтний горимын хувьд аятай нөхцөлд тооцогдож байна.

Жилийн хамгийн хүйтэн нэгдүгээр сард дундаж температур нь -16.90С, хамгийн дулаан нь VII сард 21.80С байх боловч, зарим өвөл -33...-350С хүртэл хүйтрэх, зун +37...+400С хүртэл халах явдал ажиглагдана.

Харин хөрсний гадарга дээр халах, хөрөх хэмжээ агаарынхаас хавьгүй их байх бөгөөд хөрсний гадаргын температурын жилийн дундаж хэм нь 6.80С байна. Өвлийн улиралд -7.30С...-16.70С, дулааны улиралд 27.10С...28.90С хооронд байна. Хөрсний гадаргад явагдах хэт халалт, хүйтний хэлбэлзэл их ажиглагддаг. Дулааны улиралд хөрсөндөө нэлээд халалт өгөх бөгөөд олон жилийн дунджаар 58.00С хүрнэ. Харин хүйтний улиралд мөн хэт хүйтэн температурын утга хөрсний гадаргад ажиглагдах бөгөөд -380С...-400С хүрнэ. Ийнхүү температурын агууригийн зөрүү их байгаа нь энэ бүс нутаг тал хээрийн бүсийн хуурай уур амьсгалтайг илэрхийлж байна.

Далай тэнгисээс алслагдсан, эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай манай орны хувьд, түүний дотор хуурай хээр, говь бүсэд багтдаг энэ нутгийн хувьд чийг хангалтыг чухлаар авч үзэх ёстой. Дулаан, хүйтний горимын талаар дурдсан өмнөх хэсгээс үзвэл тус сумын дулаан хангалт сайн байдаг нь харагдаж байгаа боловч, бэлчээрийн ургамал ургах, улмаар хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн өгөөж өндөр байх нөхцөлийг тодорхойлох уур амьсгалын үндсэн хүчин зүйл нь хур тунадас, чийгийн нөхцөл болдог. Жилд нутгийн баруун хойт хэсгээр 124-172 мм, дунд хэсгээр 60-99 мм, зүүн хэсгээр 33-60 мм хур тунадас орох бөгөөд түүний дийлэх хэсэг нь буюу 80-90% нь дулааны улиралд, бусад нь хүйтний улиралд ордог байна.

Дундговь аймгийн нутаг бүхэлдээ салхи ихтэй нутагт хамрагдах бөгөөд жилийн салхины дундаж хурд нь 3.9-5.6м/с-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Салхины хурд нь тухайн орон нутгийн хотгор, гүдгэрийн байдлаас ихээхэн шалтгаалдаг.

2.1.2. Газрын гадрага

Тухайн газар нь газрын мужлалаар 2-р бүсэд хамаарна. Газрын гадаргын хувьд бэсрэг уулс, хотгор хотос, тойром, цав толгод бүхий ухаа гүвээ ээлжлэн солиглох бөгөөд төслийн талбайн баруун болон зүүн талд нам уул, цав толгод хосолсон гадарга

зонхилно. Төслийн талбайд геоморфологийн үндсэн 2 хэв шинжийг ангилах боломжтой. Нам уулс, жижиг толгод, тэдгээрийн ухаа гүвээ давах хэсгийг элэгдлийн гадаргуу, уудам тал хөндий, татмын дээрх дэнж рельефийн огцом өөрчлөлтгүй тэгү тал хэсгийг зөөгдөл хуримтлалын гадаргуу гэж үзнэ.

2.1.3. Геологийн тогтоц

Тухайн районы 60%-ийг ангилагддаг хурдас эзэлдэг бөгөөд түүнээс “Болор жонш” ХХК-ийн тусгай зөвшөөрлийн талбайн орчинд хожуу протерозойн үлдэгдэл, перм, цэрдийн настай хурдсууд, дөрөвдөгч-орчин үеийн сэвсгэр хурдас гүний чулуулагтай харьцан тогтдог байна. Хожуу протерозойн хурдас нь тус районы хэмжээнд нэлэнхүйдээ тэмдэглэгддэг боловч, интузив чулуулаг дотор янз бүрийн хэмжээтэй үлдэгдэл (ксенолит) хэлбэрээр хагарал суулт даган байрладаг ажээ. Ксенолитын хэмжээ нь 1000 м х 500 м-ээс томгүй ба зарим үед 1-5 м орчим цуварсан үлдэгдлүүдээр гадаргууд цайвар зурвас үүсгэн хагарал даган байрлах нь ажиглагдана. Чухам ийм зэргэлдээ 2 зурвас тусгай зөвшөөрлийн талбайн зүүн талаас өргөргийн дагуу 3-4 км орчим үргэлжилж байдаг.

2.1.4. Хөрсөн бүрхэвч

Судалгааны талбайн Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар хээрийн бүсийн гандуу хээрийн дэд бүсэд хамаарах бөгөөд хөрс-газарзүйн мужлалтаар цайвар хүрэн хөрстэй Мандалговийн тойрогт багтана. Эндэхийн ургамалшил тачир сийрэг зарим газраа ургамалгүй цулгүй учраас салхины үйлчлэлд хялбар өртөж, хөрсний өнгөн хэсэг салхинд хийсч эвдрэх үйл явц элсэн хөрстэй газраар байнга ажиглагдана. Нам уулын орой, хяраар хадархаг, хөрсний гадарга дээр нимгэн элс, хөдөлгөөнтэй сайргархаг сайр чулуу ихтэй, чулуу нь том хэмжээтэй, хөрс их хуурайшилттай, хөрсний үе давхарга ямар нэгэн хэмжээгээр сайр чулуу агуулсан байна.

2.1.5. Гадаргын ус

Баяжуулах үйлдвэрийн газар нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах бөгөөд энэ хэсэгт гадаргын усны Төв азийн гадагш урсацгүй мужид багтана. Тус сум нь бүхэлдээ усан сүлжээний хувьд гадаргын урсац саринах бүсэд оршдог. Энэ утгаараа тус ай савд багтах гол горхи хэмжээгээрээ бага, усны горимын хуьд тогтворгүй ихэнхдээ хатаж ширгэдэг байна. Төсөл хэрэгжиж буй талбайн ойр ойрчимд гадаргын ус байхгүй. Хамгийн ойр орших гадаргын ус нь төслийн талбайн зүүн зүгт 20 км зайд түр зуурын хур борооны үед бий болдог нуур байна

2.1.6. Газрын доорх ус

Тус районы гидрогеологийн онцлог нь тогтмол урсгалтай гол мөрөн байхгүй. Харин жижиг булгаас эх авсан Талх, Элгэн, Гашуун хар, Баруун аргатай, Алганшанд, Хужирт зэрэг нарийхан горхиудтай боловч, тэдгээр нь судалгааны талбай, түүний ойролцоо байхгүй. Горхины усны урсац бага, урт нь 100-300 метрээс хэтрэхгүй. Зуны сүүлч, намрын улиралд хааяа тохиолдох үргэлжилсэн бороо хурын дараа ихэнх хөндийнүүдэд үер буун их хэмжээний хэмхдэс материал зөөгдөн ирж хуримтлагддаг. Ус нь булингартай, хужирлаг ундны усанд тохирдоггүй. Тэдгээрээс зөвхөн Алагшанд болон

Баруун Аргатайн шандын усыг нутгийн иргэд унд-ахуйн зориулалтаар ашиглаж ирсэн байна.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Гол сөрөг нөлөөллүүд		Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	
Нөлөөлөл	Нөлөөллийн зэрэг	Нөлөөлөл	Нөлөөллийн зэрэг
<i>Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
1-Тоосжилт 2-Хийн бохирдол 3-Дуу шуугиан	Дунд Дунд Дунд	1-Үнэр 2-Үйл ажиллагаа зогссон үед усны эргэлтгүй үед үүсэх үнэр 3-Техникийн эвдрэлээс үүсэх дуу чимээ /муудах/	Бага Их Дунд
<i>Газрын хэвлий, газрын гадрага, газар ашиглалтад үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
4-Газрын хэвлий, гадаргын эвдрэл үүсэх 5-Газрын гадаргын төрх байдал өөрчлөлт орох 6-Малын бэлчээр малчдын нүүдлийн зам хуваагдах	Их Дунд Дунд	-	
<i>Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
7-Үржил шимт хөрс хуулагдах 8-Хөрсний элэгдэл, талхагдал	Их Дунд	4-Хөрсөн бүрхэвч бохирдож үржил шимт чанараа алдах	Дунд
<i>Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
9-Усан хангамжийн нөлөөлөл	Бага	5-Гадаргын усанд тунадас, булингар үүсч, чанар нь доройтох 6-Шатахуун түлш, барилгын материалын асгаралтаас гадаргын ус бохирдох 7-Үер усны эрсдэл 8-Газрын доорх усны бохирдол/багсалт/	Бага Дунд Бага Дунд
<i>Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
10-Ургамлан нөмрөг хуулагдах 11- Ургамлан бүрхэвч талхлагдаж, ургах орчин доройтох	Их Дунд	9-Тоосжилт, талхагдал, дарагдлаас ургамлан бүрхэвч гэмтэж, амьдрах чадвар нь доройтох 10- Хөрсөн бүрхэвч бохирдсоноос ургамлын амьдрах чадвар алдагдах	Дунд Дунд
<i>Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл</i>			
12-Шавьж жижиг мэрэгч, мөлхөгч амьтдын үүр оромж хөнлөгдөх 13-Амьтан үргэж дайжиж, хорогдох	Дунд Дунд	11-Шувуудын үржлийн нутаг өртөх Ховор амьтны амьдрах орчин өртөх	Дунд Бага

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Тус баяжуулах үйлдвэрийн төслийн БОННУ-д тусгасан Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй төслийн үйл ажиллагаатай холбогдох байгаль орчныг хамгаалах хууль, эрхзүйн орчин, төслийг хэрэгжүүлэх явцад зайлшгүй мөрдөж ажиллах хуулийн хориглосон, хязгаарласан зүйл, заалтууд, төрийн эрх бүхий байгууллагаас гаргасан дүрэм, журам, стандарт, Монгол Улсын нэгдэн орсон конвенциудын холбогдох шаардлагуудыг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлж, тэдгээр эрх зүйн баримт бичгүүдийг мөрдлөг болгон ажиллана.

Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй гэнэтийн осол эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж, хүрээлэн буй орчин болоод нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулж болох бүх талын арга хэмжээг авч эрүүл аюулгүй, байгальд ээлтэй технологийг нэвтрүүлж ажиллана.

Тус төлөвлөгөө нь тухайн төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны орон зай, цаг хугацааг бүрэн хамарсан байхаас гадна байгаль орчныг хамгаалах талаар авах удирдлага зохион байгуулалтын болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ, нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ зэрэг төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлуудыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө зардал, хариуцан гүйцэтгэх эзэн, хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамжийг бодитойгоор тооцож тусгасан.

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний хүрээнд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулахдаа сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр тайланд тусгасан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг бүрэн хамарсан.

Энэхүү төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулахдаа “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хууль, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А-618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” -ын дагуу боловсруулсан болно.

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, чиглэлээр:						
Жонш баяжуулах үйлдвэр хүртэл тээвэрлэлт хийх	Төв замаас тухайн эдэлбэр газар хүртэл тээвэрлэлтийн болон барилгын талбай доторх замын чиглэл маршрутыг албан ёсоор гаргаж, тэмдэгжүүлэн тогтсон маршрутаар явах	Төв замаас баяжуулах үйлдвэр хүртэл		Дотоод зардал		MNS-4597-2014. Авто замын тэмдэг. Техникийн шаардлага
	Олон шинэ зам үүсгэхгүй байх, тээврийн хэрэгслийн хурдыг хязгаарлаж түүнд хяналт тавьж байх	Төв замаас баяжуулах үйлдвэр хүртэлх зам болон дотоод зам		Дотоод зардал		
Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ						
Хүдэр ачиж буулгахад болон хийх хүнд даацын машин зэргийн нөлөөллөөр их хэмжээний сул шороо дэгдэж агаарт байх нарийн ширхэгтэй тоосонцорын агууламж нэмэгдэх	Хүдэр ачиж, тээвэрлэх шороо тоос босгохгүйн тулд замын гадаргуу, хүдэр овоолох талбайг графикийн дагуу усалгаа хийх	Баяжуулах үйлдвэр		Дотоод зардал		Агаарын тухай хууль MNS 4585:2007, MNS 4601:2011
Жонш баяжуулах үйлдвэрт ажиллах хүнд даацын тээврийн хэрэгслүүдийн хөдөлгүүрийн яндангаас үүсэх хорт хий агаарт цацагдаж, орчны агаарын чанар, хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх ба ойр орчмын хөрс, ургамлыг бохирдуулна.	Тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээг хугацаанд нь хийж, оношилгоонд хамруулах	Баяжуулах үйлдвэрт ашиглагдах тээврийн хэрэгсэл		Дотоод зардал		-
	Эвдрэл гэмтэлтэй тээврийн хэрэгслийг үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд оролцуулахгүй байх				-	
Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ						

Шатах тослох материал, техник хэрэгслийн эд ангиар хөрс бохирдох	ШТМ бохирдсон хөрс хадгалах талбайг бэлдэх, тэмдэгжүүлэх	Баяжуулах үйлдвэр	төг	60.0	2025 он	MNS 3297:1991 MNS 3985:1987 MNS 5850:2006 MNS 5342-2007.
	ШТМ бохирдсон хөрсийг цэвэрлэх, бохирдсон хөрс хадгалах цэгт хадгалах, саармагжуулах арга хэмжээ авах	Авто зогсоол, засварын газар	Дотоод зардал			
	Авто зогсоолын талбайн хайрган хучилтыг нэмэгүүлэх	Авто зогсоол				
Бохирын цооног дүүрч халих, соруулж зайлуулах үед, гэмтэл саатлын улмаас шингэн хаягдал алдагдаж хөрсөнд химийн болон биологийн бохирдол үүсэх	Ахуйн бохирын шугам хоолойд үзлэг, шалгалт хийх Эвдрэл гэмтэл гарсан тохиолдолд засаж, сэлбэх	Баяжуулах үйлдвэрийн бохир усны цооног				
Ахуйн хог хаягдлыг хөрсөнд шууд хаяснаар хөрс бохирдох	Баяжуулах үйлдвэрийн ойр орчмын салхиар тархсан хог хаягдлыг түүж цэвэрлэх ажлыг зохион байгуулах	Баяжуулах үйлдвэрийн ойр орчим	Дотоод зардал			Хог хаягдлын тухай хууль 10.2.11,10.3.6, 10.3.2, 10.3.5, 10.3.3, 10.2.1-10.2.4 MNS 5344:2011 MNS 5924: 2015. MNS4943:2015
	Хог хаягдлын цэгийг ангилан ялгах боломжтой болгон тохижуулах	Баяжуулах үйлдвэрийн хог хаягдын цэг	Хог хаягдлын менежментийн зардлаар			
Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ						
Төслийн үйл ажиллагааны явцад талбайн ургамлан нөмрөг хөрсөн бүрхэвчийг хуулах явцад шууд устана.	1м2 Раменскийн торыг тээврийн зам дагуу болон үйлдвэрийн хашаан дотор тавьж ургамлын мониторинг хийх	Баяжуулах үйлдвэр	төг	100.0	2025 оны 7-9 сар	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль MNS 5916 : 2008. MNS 5919:2008 MNS 5918:2008
Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ						
	Үйлдвэрийн эргэлтийн усан санд шувуу үргээгч байрлуулах	Үйлдвэрийн эргэлтийн усан сан	төг	100.0	2025 оны 5-р сард	-
Гадаргын болон газрын доорхи усанд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ						

“Болоржонш” ХХК-ний Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт хэрэгжиж буй “Хайлуур жоншны хүдэр баяжуулах үйлдвэр” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2025

Усны замбараагүй, тооцоогүй хэрэглээнээс газрын доорх усны түвшин буурах.	Тоолуурын баталгаажуулалтын цаг тухай бүрт нь хийлгэх, тоолуур эвдрэл гэмтэл гарсан тухай бүр солих	Ус хангамжийн цэгт	төг	100.0	2025 он	
	Усны тоолуурын заалтыг сар бүр сумын байгаль орчны байцаагчаар баталгаажуулах	Ус ашиглалт	Сар бүр			Усны тухай хууль 22.1 MNS 4047 : 1988 MNS 4586-1998. MNS 3342-1982
Шатах тослох материал, шатахууны алдагдал, хөрсөөр нэвчин гадаргын болон газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй.	Гүний ус, байгаль орчинг бохирдуулахгүй байх анхааруулга, санамж бүхий самбар хийх	Ус хангамжийн цэг, авто машины зогсоол	төг	300.0	2025 он	Байгаль хамгаалах хууль, Усны тухай хууль.
Гадаргын ус хог хаягдаар бохирдох	Булаг шандны эхийг цэвэрлэх	Баянжаргалан сум	Дотоод зардал			
Ногоон байгууламж						
Ногоон байгууламжийн арчилгаа	Усалгааг тогтмол хийх	Баяжуулах үйлдвэр	төг	250.0	2025 он	MNS 5914:2008
Эдэлбэр газрын ногоон байгуулмжийн хэмжээний 10%-д ногоон байгуулмж байгуулах	Ажилчдын суурин орчимд мод ургамал тарих		ш	500	2025 он	Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт
Нийт дүн:		2,040,000 төг				

6. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хаягдлын эх үүсвэр	Хаягдлын ангилал, төрөл	Хаягдлын хэмжээ	Менежментийн арга зам	Нэгжийн үнэ, мян.төг	Нийт зардал, төгрөг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Засварын газар	Хаягдал торх	Урьдчилан тооцоолох боломжгүй	Сумын иргэдэд хаврын улиралд хог хаягдал хийсэх, ил задгай үнс хаях, хийсэх гал гарахаас урьдчилан сэргийлж хаягдал торх өгөх	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025	Хог хаягдлын тухай хууль
	Шингэн: ашигласан тос, тостой холилдсон ус		Засвар үйлчилгээнээс гарсан хаягдал шингэнийг дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан		2025	Хог хаягдлын тухай хууль, 2017.05.12
	Химийн бодисын сав, баглаа, боодол	-	Химийн бодисын үлдэгдэл, хаягдал, сав баглаа боодлыг мэргэжлийн байгуулгатай гэрээ хийн гэрээний дагуу ажилна.	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан		2025	“Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам”
Ахуйн хатуу хог хаягдал		1 х/ө* 0.3кг өдөрт: 32.1кг, сард: 963 кг, жилд: 7.7 тн	Хогийн цэгийг засаж сайжруулах	ҮАЗ		2025	Хог хаягдлын тухай хууль 2017.05.12
Органик хаягдал ашиглан компост бордоо хийж, ашиглах		Хүнсний ногооны хаягдал	Компост бордоо хийх арга, эх үүсвэр дээр нь органик бордоонд ашиглах түүхий эдийг ангилан ялгах сургалт ажилчдын цайны газрын тогооч, туслах ажилчдад сургалт явуулах.	500 000		2024	

“Болоржонш” ХХК-ний Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт хэрэгжиж буй “Хайлуур жоншны хүдэр баяжуулах үйлдвэр” төслийн 2025 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2025

Ангилан ялгасан хог хаягдлыг хүлээн авах цэгт тушаах	Хуванцар сав Аюултай хог хаягдал гэх мэт	Үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдлын хэмжээг бүртгэхэд анхаарах, бүртгэл дээр үндэслэн хог хаягдлыг бууруулах боломжийг эрэлхийлэх		2024	2024 оны БОМТайлангийн зөвлөмжийн дагуу
Нийт дүн		3,000,000			

7. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэмжих нэгж Тоо хэмжээ Нэгжийн үнэ, мян.төг Нийт зардал (сая.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
<i>Байгалийн гамшигаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр</i>					
Хүчтэй салхи шуурганаас аюул, осол гарах	Хүчтэй салхи, шуурга үед аян замд гарахгүй	Төслийн талбай болон ойр орчимд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 2017.02.02
	Ажилчдын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйг хангах	Үйлдвэрийн ажилчид	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025	
Гал түймрийн улмаас үйл ажиллагаа доголдох, зогсох	Ил задгай гал гаргахгүй байх, хэрэгцээт газруудад галын самбар, багаж хэрэгслийг байршуулах	Үйлдвэрийн байр сууц	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, 3-р зүйл, MNS 5566:2005 MNS 0640:89 MNS 639:89
	Үзэгдэх орчин хязгаарлагдсан үед гадаа ажиллах ажилчдын гүйцэтгэж буй ажлыг түр зогсоох	Үйлдвэрийн удирдах албан тушаалтнууд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025	

Үйлдвэрийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр					
Ослын улмаас хүний эрүүл мэнд, амь насанд сөргөөр нөлөөлж үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа доголдох, зогсох	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг сахиулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Үйлдвэрийн ажилчид	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	ХАБЭА-н төлөвлөгөө	MNS 4990:2000
	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны сургалтыг тогтмол хугацаанд гүйцэтгэх				MNS 4969:2000
	Ажиллагсдын хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах, хөдөлмөр хамгаалах хэрэгслийн чанар стандарт хангаж байгаа эсэхэд судалгаа хийх.	Үйлдвэрийн ажилчид	Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгах	ХАБЭА-н төлөвлөгөө	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 15-р зүйл
Төслийн болзошгүй эрсдлийг бууруулах чиглэлээр хийгдэх ажлын нэг жилийн нийт зардал:				2,000,000	

8. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хэмжигдэхүүний нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Ажлын хэмжээ	Нэгжийн зардал, төгрөг	Нийт зардал, төгрөг	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Агаарын чанар							
Зөөврийн багажаар: Агаар бохирдуулагч хийнүүд: Тоосонцор: PM10, PM2.5	мкг/м ³	Үйлдвэрийн талбайд, салхины дээр 500м зайд	Жилд 2 удаа	3 цэг*2 удаа	ҮАЗ	ҮАЗ	Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2016
Хаягдал ус							
Хаягдал усны чанар, Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал усны чанар	мг/л,	Эргэлтийн усан сан, Ахуйн бохир ус	Улиралд 1 удаа	Жилд 4 удаа			MNS 6561:2011 MNS 4943:2015
Газрын доорх ус							
Усны чанарын шинжилгээ Ca, Mg, Cl, SO4, NO2, NO3, NH4, HCO3, Fe, As, Na, K	мг/л,	Үйлдвэрийн ус хангамжийн цэгт	Улиралд 1 удаа	Жилд 4 удаа			MNS 0900:2018
Хөрсөн бүрхэвч							
Хөрсний өнгөн хэсэг дэх хүнд металын агууламж (Pb, Cd, Hg, As, Cr, Sn, Sr, V, Cu, Ni, Co, Zn, Mo, Se, B, F, CN-)	мг/кг %	Мониторингийн цэгүүдэд: Үйлдвэрийн талбайд, Хаягдлын сангийн дэргэд Үйлдвэрийн хашааны гадна, салхины дээр 500м зайд	Жилд 2 удаа	2 удаа			MNS 5850 : 2019 зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ)

Ургамал							
10м ² ургамлын зүйлийн бүрдэл, ургамлын тусгаг бүрхэц, арви 1м ² талбайгаас газрын дээрх биомасс авах		Үйлдвэрийн талбай орчимд 1 цэгт, Ногоон байгууламж байгуулсан талбай зам дагууд 1 цэгт	Жилд 1 удаа				Тухайн бүлгэмдэлд ургаж буй ургамлын зүйлийг тодорхойлох
Амьтан							
Эргэлийн усан болон хаягдлын санд ирж буй шувууд болон ан амьтан тэдгээрийн төрөл, тоо, давтамжийн хянах, бүртгэл хөтлөх	тоо	Эргэлтийн усан сан болон хаягдлын санд	Хавар намар	2 удаа	Дотоод зардалд	Дотоод зардалд	
Хяналт шинжилгээгээр стандартаас дасван үзүүлэлтийн хариу арга хэмжээ							
Жил бүрийн орчны хяналт шинжилгээний дүнгээр стандартаас давсан үзүүлэлт байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх, илэрсэн тохиолдолд хариу арга хэмжээ төлөвлөх		Хөрсний шинжилгээ Ахуйн бохир усны шинжилгээ. Агаарын шинжилгээ	Жилийн турш		Дотоод зардалд	Дотоод зардалд	2025 оны БОМТайлангийн зөвлөмж
Нийт зардал							2,096,000

9. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хийгдэх ажил	Байршил	Хугацаа давтамж	Нийт зардал	Хариуцах эзэн	Холбогдох хууль, стандарт
Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт явуулах	Үйлдвэрийн оффис	1 удаа	Дотоод зардал	ХАБЭА-н төлөвлөгөө	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага, стандарт
Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан бохирдлын үзүүлэлт тодорхойлох үедээ нөлөөллийн бүсийн иргэд, орон нутгийн төлөөллийг байлцуулан хэмжилтийг хийх	Баянжаргалан сум	Жил бүр	Дотоод зардал	Байгаль орчны мэргэжилтэн	2024 оны БОМТайлан зөвлөмжийн дагуу
Нийт зардал:	1,000,000				

10. БОМТ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ОРОЛЦОГЧ, СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ

БОМТ, түүний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээний агууллага	Хугацааны тов	Тайлагнах зардал	Хариуцах эзэн	Зохион байгуулах газар
Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нөлөөллийн бүсийн иргэд, олон нийтэд сумын Засаг даргын тамгын газарт танилцуулах	Танилцуулга, илтгэл болон тайланг цахим хэлбэрээр	БОМТ-ний хэрэгжилтийн явцыг танилцуулах	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал	БОМ	Баянжаргалан сумын Засаг даргын Тамгын газарын цахим хуудаст байршуулах
Нөлөөллийн бүсийн иргэдэд үйл ажиллагаа танилцуулж, санал солилцох	Багийн хуралд	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам	Тухай бүр		БОМ	2024 оны БОМТайлан зөвлөмжийн дагуу
Зардал:				200,000		

11. БИОЛОГИЙН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хийгдэх ажил	Байршил	Хугацаа давтамж	Нийт зардал	Хариуцах эзэн	Холбогдох хууль, стандарт
Дүйцүүлэн нөхөн сэргээх	Сүүлт өндөр нэртэй газарт	Жилд 1удаа 1300 м3	5 000 000	БОМ	
Зардал:				5,000,000	

12. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хийгдэх ажил	Байршил	Хугацаа давтамж	Нийт зардал	Хариуцах эзэн	Холбогдох хууль, стандарт
Мод тарих	Сумын байгаль орчны улсын байцаагчийн заасан цэгт	Жилд 1удаа 100 ширхэг мод	500,000	БОМ	2024 оны БОМТайлан зөвлөмжийн дагуу
Хаягдлын даланг өндөрлөх, хүчитгэх	Хаягдлын сан	Жилийн турш	4,000,000	Үйлдвэрийн дарга	
Зардал:					4,500,000

13. 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨВ

№	Зардлын хэлбэр	Төсөв
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний зардал	2,040,000
2	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний зардал	3,000,000
3	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	2,000,000
4	Орчны хяналт шинжилгээний зардал	2,096,000
5	Удирдлага зохион байгуулалт	1,000,000
6	БОМТ хэлэлцүүлэх, тайлагнах зардал	200,000
7	Дүйцүүлэн хамгаалах	5,000,000
8	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	4,500,000
ДҮН		19,836,000

